

PRIEMONĖS UŽTIKRINA ĮSILAUŽIMŲ Į NAMUS PREVENCIJĄ?

**It is wise to
spend public
money on
what works**

#StopDomesticBurglaries

01

ĮVADAS

01

Nuo 2019 m. Europos nusikalstamumo prevencijos tinklas (EUCPN) ir kelios Europos šalys visoje ES organizavo specialų seminarą apie įsilaužimą į namus. Šios iniciatyvos tikslas – sustiprinti kovą su šios rūšies nusikaltimais ir šio informuoti piliečius, kaip jie gali apsaugoti savo namus. Šios rūšies nusikaltimų skaičius daugumoje Europos šalių mažėjo, tačiau jie kol kas sudaro didžiausią organizuotų turtinių nusikaltimų dalį. Be to, vykdant šiuos nusikaltimus ne tik atimamas žmonių turtas, bet taip pat žmonės ima nesaugiai jaustis savo namuose ir tokia įvykių eiga daro didelį finansinį poveikį visuomenei.

Vis dėlto ne viskas užtikrina veiksmingą atsaką. Viena iš pagrindinių tinklo funkcijų – skatinti lengvesnį politikos ir iniciatyvų taikymą, šiuo dokumentu siekiama paremti Europos, nacionalines ir vietines suinteresuotąsias šalis ir teikti iniciatyvų apžvalgą, kurios gali arba negali būti sėkmingos užkertant kelią įsilaužimams į namus. Visos iniciatyvos suskirstytos į tris grupes: būtent tos, kurios siejamos su patikimais įrodymais, nuosaikiais arba apribotais įrodymais. Jeigu iniciatyvai priskiriama žyma „patikimi įrodymai“, vadinasi, kad atlikus kelis tyrimus buvo nuosekliai įrodomas įsilaužimų į namus skaičiaus sumažėjimas, t. y. nustatytas pagerinus objekto apsaugą ir naudojant langų fiksatorių, vidaus apšvietimo, durų užraktų ir išorinio apšvietimo priemonių derinį. Jeigu iniciatyvai priskiriama žyma „nuosaikūs įrodymai“, vadinasi, šių iniciatyvų atžvilgiu atlikus apribotą tyrimų skaičių buvo įrodytas veiksmingas jų poveikis mažinant nusikaltimų skaičių, pvz., nuosavybės ženklavimas. Tačiau daugiausiai mokslinių tyrimų reikalinga tada, jeigu iniciatyvai ketinama suteikti žymą „patikimi įrodymai“. Kitų priemonių, pvz., signalizavimo apie įsilaužėlius sistemų, rezultatai nėra vienareikšmiški arba jie kol nėra tinkamai įvertinti, tačiau jie apima tam tikras charakteristikas, kurios atrodo teikia vilčių ir nusipelno didesnio dėmesio. Galiausiai norėtumėte pabrėžti, kad visada turėtų būti atsižvelgiama į įgyvendinant išmoktas pamokas ir specialiąsias aplinkybes, kai politikos formuotojai ir praktinių sprendimų diegėjai patys parengia įsilaužimo į namus prevencijos savo strategijas.

02 PATIKIMI ĮRODYMAI

2.1 Objekto apsaugos gerinimas

Pagerinus objekto apsaugą pažeidėjas aiškiau supranta, kokių pastangų jis turėtų imtis, kad patektų į atitinkamą namų ūkį. Jeigu privaloma imtis didesnių pastangų, vadinasi, reikalinga ilgesnė trukmė ir padidėja rizikos lygis, todėl šie veiksniai atbaido įsilaužėlius.¹ Objekto apsaugos gerinimas ir šiuo tikslu derinant langų fiksatorių, vidinių šviestuvų, durų spynų ir išorinių šviesų derinys (**WIDE**) – tai pats veiksmingiausias derinys siekiant užkirsti kelią įsilaužimams į namus ir, be kita ko, ekonomiškai naudingiausias.² Pirma, **naudojant su laikmačiu sujungtą apšvietimą** sukuriama įspūdis, kad namuose kažkas yra likęs, nors ten nieko nėra.³ Šis veiksnys – tai svarbi apsauginė priemonė, nes buvimas namuose yra svarbus nuo kėsinosi į turtą atgrasanti priemonė.⁴ Daugiau kaip devyni iš dešimties įsilaužėlių patvirtino, kad jie niekada nesibraudavo į nuosavybę, jeigu ten būdavo žmonių. Įvažiavime pastatytas automobilis arba išėjus į darbą grojantis radiją taip pat praverčia minėtu atveju.⁵ Antra, **su laikmačiu sujungtas išorinis apšvietimas** gali sumažinti įsilaužimų vakare ir naktį skaičių, nes padidėja aptikimo, sutrikdymo ir atbaidymo rizika.⁶ Trečia, tvirti **lango ir durų užraktai skirti** užkirsti kelią patekimui arba jį gerokai apsunkinti,⁷ sumažinti prieinamumą, antrasis svarstymas, kurį dažnai daro įsilaužėliai apsisprenddami, kokį objektą rinktis.⁸ Atlikus mokslinius pažeidimų tyrimus nustatyta, kad fizinių apsaugos priemonių kokybė – tai lemiamas veiksnys apsisprendžiant, ar brautis į nuosavybę.⁹ Tačiau, langus ir duris veiksmingai uždaro žmonės, priešingai nei minėtos dvi priemonės, kurias nustačius jos turėtų veikti automatiškai.¹⁰

Jeigu prieinama galimybė naudoti daugiau prietaisų, patikimiausią bendrąją apsaugą užtikrina apsauginė vaizdo stebėjimo sistema (CCTV), langų ir durų užraktai ir apsauginės grandinės.¹¹ Vis dėl to minėtam deriniui būdingi tam tikri apribojimai. Pirma, **apsauginėmis grandinėmis** siekiama apriboti prieigą prie nuosavybės, tačiau grandinių negalima matyti iš išorės ir, vadinasi, jos negali atbaidyti įsibrovėlių. Be to, grandinės būna susijusios su kitais nuosavybės dalykais, kad grandinės būtų įmanoma naudoti, ir jos kelia galimą gaisro pavojų.¹² Antra, **CCTV** kameros – jos visų pirma skirtos būti matomąja atgrasymo priemone, kuri gali didinti riziką būti sugautam, tačiau jos fiziškai neužkertą galimybės patekti. Be to, norint sumontuoti apsauginę vaizdo stebėjimo sistemą teiktų išleisti daug pinigų. Todėl rekomenduojama skirti lėšų „WIDE“, nes tai pigesnė ir saugesnė pasirinktis.

„WIDE“ diegimo veiksmingumas buvo patvirtintas keliolika tyrimų. Dvi veiksmingiausios nuo įsilaužimo į namus apsaugančios technologijos buvo sukurtos Nyderlanduose – šiam tikslui gerinant objekto apsaugą.

GERIAUSIOJI PRAKTIKA: ĮSILAUŽIMO Į NAMUS PREVENCIJOS ĮTRAUKIMAS Į STATYBOS ĮSTATYMĄ.

Kai Nyderlandai 1999 m. ėmė taikyti naujas statybos taisykles, pagal kurias buvo reikalaujama naudoti daugiau įsilaužimui atsparių langų ir durų, įsilaužimų dažnumas sumažėjo ketvirtadaliu tuose namuose, kuriuos statant buvo taikomos naujosios taisyklės. Apskaičiuota, kad per dešimtmetį buvo užkirstas kelias daugiau kaip 10000 įsilaužimų, kai buvo pradėtos taikyti naujosios statybos taisyklės. **Nebuvo nustatytas joks pokytis** „senųjų“ namų atžvilgiu arba kitų formų vagysčių atžvilgiu. Priešingai, kai kuriais tyrimais buvo patvirtintas teigiamas pokytis. Apsaugos poveikis tam tikra dalimi buvo taikomas gretimiems namams, kurie nebuvo apsaugoti.¹³

GERIAUSIOJI PRAKTIKA: POLICIJOS KOKYBĖS ŽENKLAS

Nyderlandai įgyvendino ne tik naujas statybos taisykles, tačiau 1995 m. taip pat ėmė taikyti Nyderlandų Policijos kokybės ženklą. Šie du dalykai skiriasi dviem pagrindiniais skirtumais. Pirmiausia, PQM siekiama dar išsamesnių tikslų nei kad statybos taisyklėmis. Taisyklės taikomos tik vyriams ir užraktams, o PQM nustatyti papildomi apšvietimo, apžvalgos, langų, durų ir stoglangių saugos reikalavimai. Antra, Statybos įstatymo nuostatos yra privalomos, o PQM reikalavimai taikomi savanoriškai ir priklauso nuo namo savininko arba projekto plėtojo noro.

Kokybės ženklą galima taikyti esamiems namams, naujesiems pastatams ir viešosioms erdvėms. Nyderlandų nusikaltimų prevencijos ir saugos centras kiekvienai situacijai yra parengęs vadovą.¹⁴

Atlikus mokslinius tyrimus buvo įrodyta, kad namus, kuriems suteiktas PQM, įsilaužėliai rinkosi rečiau ir kad galimybė tapti auka (sėkmingas įsilaužimas) PQM namuose yra 78 proc. mažesnis, palyginti su nesertifikuotais namais. Jeigu reikalavimai būna taikomi dar statant, tada sumažinimas būna dar didesnis.¹⁵

2.2 Miesto rajonų stebėjimas

Taikant miesto rajonų stebėjimą siekiama apriboti nusikaltimus organizuojantis patiems gyventojams ir atidžiai stebint aplinką. Jeigu gyventojai pastebi įtartinus dalykus, jie skambina policijai. Gyventojai gali padėti vienas kitam, pvz., išsiimdami korespondenciją iš kitų pašto dėžės arba nupjaudami kaimyno veją, kai jie išvykę atostogauti. Šis išplėstinis stebėjimas atbaido nusikaltėlius, nes didėja rizika, kad jie gali būti sugauti. Jeigu būtų sukuriama buvimo ženklai, pagrindinis veiksnys apsisprendžiant brautis į nuosavybę, tada įsilaužėliui būtų kur kas nustatyti, ar būstas tuščias, ar kas nors būna. Be to, miesto rajonų stebėjimo schemos padidina socialinę sanglaudą. Piliečiai kuria rajono elgsenos rinkinį ir jie susiorganizuoja, kad būtų apriboti nepageidaujami veiksmai, pvz., nusikaltimai.¹⁶

Patys piliečiai arba vietinė policija gali imtis iniciatyvos sukurti struktūrizuotą miesto rajono stebėjimą. Nusikaltimų skaičių vietiniame rajone ir ar nusikaltimų skaičius rajone mažas, vidutinis arba didelis priklauso nuo policijos dalyvavimo kuriant minėtą schemą. Jeigu rajone padaroma nedaug nusikaltimų, tada pakanka pasyviųjų policijos veiksmų, tačiau tame rajone, kuriame padaroma daug nusikaltimų, policijai gali tekti įdiegti miesto rajonų stebėjimo schemas.¹⁷ Įgyvendinant miesto rajono stebėjimo schemą galima rinktis pavienę schemą arba dalį visapusiškos programos.¹⁸

Šios schemos prevencinis poveikis buvo įvertintas atlikus keletą tyrimų; deja, dauguma šių tyrimų buvo atlikta JAV ir JK, kur nusikaltimų prevencijos programos poveikis vertinamas dažniau nei kontinentinėje Europoje. Statistinė metaanalizė patvirtina, kad įdiegtos minėtos schemas, be jokių dvejonų, nusikaltimų skaičių pavyksta sumažinti. Tuose rajonuose, kuriuose įdiegtos miesto rajonų stebėjimo schemas, nusikaltimų skaičius, palyginti su rajonais, kuriuose schemas nebuvo įdiegtos, sumažėjo 16–26 proc. Teigiamas poveikis nusikaltimams nėra susijęs nei su stebėjimo programos apimtimi, nei jos tipu.¹⁹ Tačiau įrodymai visų pirma susiję su laikotarpiu prieš socialinių tinklų laikotarpį, todėl svarbu nusimanyti, kad metodai ir poveikis gali būti pagerinamas naudojantis komunikavimo kanalais.²⁰

2.3 Kelio kartotinei viktimizacijai užkirtimas

Duomenys patvirtina, kad namams, į kuriuos jau buvo įsilaužta, gresia didesnė rizika, jog į juos vėl bus įsilaužta²¹ arba kitais žodžiais tariant – antrasis incidentas labiau tikėtinas nei pirmasis ir trečiasis incidentas labiau tikėtinas nei antrasis.²² Šis reiškiny, kai į namą įsilaužiama kelis kartus, vadinamas kartotine viktimizacija arba **kartojama tas pats**.²³ Tačiau padidėjusi rizika veikia ne tik tą patį adresą, bet taip pat gretimus būstus ir šiuo atveju įsilaužimai vadinami **panašiais pakartojimais**. Kuo būstas laiko ir erdvės atžvilgiu yra arčiau to būsto, į kurį buvo įsilaužta, tuo kyla didesnė rizika, kad į pastarąjį taip pat bus įsilaužta. Kuo praeina daugiau laiko ir atstumas didėja, didesnė rizika gretimiems būstams mažėja.²⁴

Galima pateikti du pagrindinius paaiškinimus: skatinimo ir vėliavėlės hipotezės. Abi hipotezės pagrįstos įprasta veiklos teorija, kuria remiantis tvirtinama, kad nusikaltimas turėtų būti aiškinamas atsižvelgiant į nusikaltėlį, tinkamą objektą ir nepakankamą apsaugą. Remiantis pirmąja hipoteze tvirtinama, kad nusikaltėliai sugrįžta į tą patį rajoną, nes per ankstesnįjį įsilaužimą jie susižinojo apie prieinamas galimybes tam tikrame rajone. Nusikaltėlis, kuris sužino apie galimybes arba pažeidžiamas vietas, suprantama, pagrįstai nusprendžia sugrįžti į rajoną ir prasimanyti daugiau pajamų. Pagal antrąjį požiūrį vėliavėlės hipotezę, tvirtinama, kad nusikaltėliai sugrįžta į tą patį rajoną, nes jame aptinka neapsaugotų vietų, kurios kelia nusikaltėlių susidomėjimą. Labiausiai tikėtina, kad abi priežastys skatina pakartotinius sugrįžimus, nes nusikaltėliai naudojami pranašumais, kurie praverčia darant nusikaltimą.²⁵

Sunku nurodyti įprastą pakartotinės viktimizacijos laiką ir atstumą, kaip buvo padaryta ištyrus dešimt miestų penkiose šalyse, nes šiuo atveju sutapo tam tikros aplinkybės, tačiau taip pat buvo didelių skirtumų.²⁶ Vis dėlto šiomis išvadomis galima remtis informuojant apie iniciatyvas sumažinti įsilaužimus, pirma, nustatant tas ypatybes, kurios kelia pakartotinio įsilaužimo riziką, ir, antra, nedelsiant imantis veiksmų ir įgyvendinant vieną arba kelias iš šių taktikų²⁷: pirma, galima didinti skirtingo patruliavimo arba stebėjimo formų skaičių, ir, antra, policija gali mėginti įtraukti rajono gyventojus ir kitus pagrindinius veikėjus. Pirmiausiai, informavimas apie apsaugos priemones, pvz., langų uždarymą ir durų rakinimą išeinant iš namų²⁸ arba įėjimo vietų remontą ir sustiprinimą, užraktų ir apšvietimo pagerinimą²⁹, jeigu tikėtina, kad įsilaužimo rizika yra padidėjusi.³⁰ Šis požiūris suteikia dideles galimybes, nes namų ūkiai kur kas labiau sugeba ir yra pasiryžę apsisaugoti veiksmingiau po pirmojo įsilaužimo; 25 proc. namų ūkių sumontavo bent vieną apsauginį įtaisą po įsilaužimo.³¹ Antra, policija ragina gyventojus būti budriems, taikyti miesto rajono stebėjo priemones ir skatina kaimynus pasirūpinti abipuse apsauga.³² Jeigu imamasi priemonių pakartotinių aukų ir jų kaimynų atžvilgiu, tada patikimai sumažinamas įsilaužimo sukeltų pakartotinių viktimizacijų skaičius³³ ir užtikrinama, kad įsilaužimo rizika neišplistų į gretimus objektus.³⁴ Tačiau sėkmė priklauso nuo tinkamo įgyvendinimo, policijos pastangų ir veiksmingo aukų įsitraukimo.³⁵

GERIAUSIOJI PRAKTIKA: NEMOKAMAS KONSULTAVIMAS IR DISKONTO SUSITARIMAI

Policija draudimo bendrovėms arba bankams (paskolos) siūlo nemokamą konsultavimą ir diskonto susitarimus siekdama paremti tikslesnes objekto apsaugos gerinimo priemones – šios Vokietijoje taikomos priemonės yra tinkamas pavyzdys. Visų pirma todėl, kad šios priemonės taip pat suteikia galimybes pažeidžiamoms grupėms (žemo socialinio ekonominio statuso grupėms) investuoti į saugumą.³⁶

2.4 Siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais

Ketvirtoji patikimais įrodymais pagrįsta prieinama priemonė – siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais. Siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais – tai rakinamųjų vartelių montavimas, paprastai plieninių arba geležinių, kurie apriboja patekimą į siaurą gatvelę arba jų tinklą. Pirmia, ši įsilaužimo prevencijos priemonė didina pastangas, kurių turi imtis įsilaužėliai, nes apriboja patekimą teisėtiems naudotojams, kurie turi raktą arba atidarymo kodą, ir kontroliuoja prieigą prie galimų nusikaltimo objektų.³⁷ Antra, siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais didina nusikaltėliams gresiančią riziką, nes viešoji erdvė paverčiama privačia erdve. Be to, įrengus siaurų gatvelių užtvėrimo vartelius gretimų objektų gyventojai įprastai įdėmiau ima stebėti aplinką ir pašalinama dingstis nusikaltėliams būti rajone.³⁸

Atlikus metaanalizę patvirtinta, kad siaurų gatvelių užtvėrimo vartelių montavimas – tai ekonomiškai įsilaužimo prevencijos priemonė, nors ir ne pati veiksmingiausia. Be to, keli veiksniai apriboja šių išvadų apibendrinamąjį pobūdį, pvz., tas faktas, kad atliekant metaanalizę visi naudoti tyrimai nagrinėjo britaniškąsias siaurų gatvelių užtvėrimo vartelių programas. Tačiau, jeigu specialistai arba politikos formuotojai nori perprasti siaurų gatvelių užtvėrimo vartelių diegimą, yra parengtos kelios rekomendacijos, kuriose aprašomos praktinės atliktinos užduotys siekiant sukurti sąlygas, kad siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais būtų kur kas veiksmingesnis. Kai kurie praktiniai svarstyti dalykai – pasitarimas su gyventojais ir jų pritarimo užsitikrinimas bei įsipareigojimas naudoti vartelius.³⁹

2.5 Gatvės apšvietimas

Jeigu būtų pagerinamas gatvės ar kitų viešųjų erdvių apšvietimas, tada būtų įmanoma gerokai sumažinti ir dieną, ir naktį⁴⁰ padaromų nusikaltimų skaičių ir apriboti jų keliamą baimę.⁴¹ Sukurtos dvi teorijos, kodėl pagerinus gatvės apšvietimą turėtų būti sumažinamas nusikaltimų skaičius. Pirmoji teorija tvirtina, kad pagerinus apšvietimą nusikaltimų skaičius sumažėja, nes padidėja tikimybė, jog nusikaltėlis gali būti aptinkamas. Antroji teorija tvirtina, kad pagerinus rajono gatvių apšvietimą sustiprėja bendruomenės pasitenkinimo jausmas ir neoficialioji kontrolė, todėl gali atsirasti daugiau rajonu besinaudojančių žmonių ir, vadinasi, randasi daugiau nusikalstamos veiklos galimų liudininkų. Pagal pirmąją teoriją numatomas nusikaltimų skaičiaus sumažėjimas, visų pirma tamsiuoju paros laiku, o taikant antrąją teoriją spėjama, kad turėtų sumažėti ir dieną, ir naktį padaromų nusikaltimų skaičius.⁴²

Kaip ir kitų nusikaltimų prevencijos priemonių atžvilgiu, siekiant užtikrinti veiksmingumą gatvių apšvietimo prietaisai turėtų būti montuojami⁴³ tikslingai ir policijos pareigūnai visada privalo kelti klausimą, ar pagerintas apšvietimas laikytinas tinkamu atsaku kovojant su nusikaltimais arba netvarka, visų pirma tam tikroje kaimynystėje arba bendruomenėje. Klausimui skirta rekomendacijayra prieinama [parengė Clarke] politikos formuotojams ar specialistams, kurie nori taikyti pagerinto apšvietimo priemones.⁴⁴

03

NUOSAIKIEJI ĮRODYMAI

3.1 Pakartotiniams nusikaltėliams taikomos priemonės

Gausiais dokumentais patvirtinamas faktas, kad aktyviųjų nusikaltėlių mažuma atsakinga už didžiąją nusikaltimų dalį. Taikant nusikaltimų prevencijos politiką šios nusikaltimų koncentracijos atžvilgiu buvo imamasi įvairių priemonių: bausmių griežtinimo, jeigu buvo nusikalsta⁴⁵ anksčiau, arba vadinamųjų pakartotinio nusikaltėlio projektų kūrimo, kad atsižvelgiant į parengtą sąrašą būtų kreipiamas ypatingas dėmesys į aktyviausius įsilaužėlius tam tikrame rajone. Į minėtą sąrašą įtraukti nusikaltėliai žino, kad jie yra stebimi ir būsią suimti bei uždaryti į kalėjimą, kai tik padarysią nusikaltimą. Kita vertus, šie pirmenybiniai nusikaltėliai įtraukiami į sistemą, kad jie galėtų reabilituotis.⁴⁶ Šie projektai, pvz., buvo įgyvendinami Oslo policijos rajonuose (Labai svarbus nusikaltimų (VIC) projektas)⁴⁷ ir Amsterdame (Approach Top600). Įgyvendinant „Approach Top600“ projektą bendradarbiavo daugiau kaip 40 saugos, sveikatos, jaunimo, probacijos sektorių organizacijų partnerių. Kiekvienam į sąrašą įtrauktam asmeniui buvo priskiriamas vadovas, kurio funkcijos – tapti pagrindiniu kontaktiniu asmeniu visoms dalyvaujančioms organizacijoms, parengti asmens veiksmų planą ir atitinkamam asmeniui numatyti paramą.⁴⁸

Pastaruoju metu įvertinus „Approach Top600“ paaiškėjo, kad taikant šį metodą įsilaužimo į namus skaičių pavyko sumažinti 7-45 proc. Be to, šis projektas padarė teigiamą poveikį reabilituotų asmenų skaičiui: pradėjus jį įgyvendinti tikslinės grupės padarytų pakartotinių nusikaltimų skaičius sumažėjo 41 proc.⁴⁹ Jeigu prevencinės priemonės nepagelbsti, paskutinė likusi priemonė - galimybių apribojimas. Nėra jokių abejonių ir šitą patvirtina tyrimai, kad taikant ribojamąsias priemones užtikrinamas veiksmingiausias įsilaužimų skaičiaus sumažinimas, jeigu aktyviausiai įsilaužėliai kurį laiką pasodinami į kalėjimą.⁵⁰

3.2 Vietinis viešumas

Įgyvendinant įsilaužimo mažinimo iniciatyvą, pvz., Kaimynystės stebėjimas, rekomenduojama pasitelkti vietinį viešumą. Išnagrinėjus 21 įsilaužimų mažinimo schemą paaiškėjo kad (išankstinis) paskelbimas apie esamą iniciatyvą ir jos tikslus platesnei visuomenei – tai gana paprastas ir ekonomiškai metodas padidinti nusikaltimų prevencijos priemonės poveikį. Mechanizmas, kurį taikant galima prisidėti mažinant nusikaltimų skaičių – informacijos apie išplėstą veiklą siekiant sumažinti nusikaltimų skaičių paskelbimas ir, vadinasi, darant įtaką nusikaltėlio mąstymui. Analizė patvirtina, kad dėl iniciatyvos, kurios atžvilgiu vykdyta informavimo kampanija dar prieš pradėdant įgyvendinti šią iniciatyvą, buvo pranešta, jog įsilaužimų skaičius ėmė mažėti dar prieš ėmus įgyvendinti iniciatyvą – šis poveikis vadinamas „išankstine nauda“. Įsilaužimų skaičių galima sumažinti sėkmingiau tuo atveju, jeigu pavienės viešumo kampanijos įgyvendinamos (tos, kurios įgyvendinamos tam tikrą laiką ir kurios savaime laikomos intervencinėmis) kartu paskyrus pakankamą biudžetą.⁵¹

Kaip ir visais atvejais, sunku atsirinkti, kas būtų tinkamiausia konkrečioms situacijoms. Jos poveikis iš esmės priklausytų nuo aplinkybių, į kurias atsižvelgdami įgyvendinate savo kampaniją. Tačiau prieš imantis planuoti savo kampaniją privaloma atsakyti į kelis klausimus: Ko siekiama? Nusikaltėliai arba aukos? Kokie tikslai? Apibrėžta kaimynystė? Ar visas miestas ar šalis? Kada numatomas kampanijos poveikis atsižvelgiant į įgyvendinimą? Nuolat ar protarpiais? Kokios priemonės būtų naudojamos? Laikraščiai, radijas, socialiniai tinklai...? Kokią žinią norite perduoti? Bendrojo pobūdžio arba konkrečią? Planuojant privaloma atsakyti į visus šiuos klausimus.⁵²

3.3 Nuosavybės ženklėjimas

Kai kuriose šaltiniuose tvirtinama, kad 80 proc. visų vagysčių ir įsilaužimų įvykdoma siekiant pavogtas prekes parduoti arba perparduoti. Vadinasi, jeigu nebūtų ėmėjų, tada vagiama būtų rečiau, todėl pavogtų daiktų tvarkymui taip pat turėtų būti teikiama pirmenybė.⁵³ Galima rintis kelias kovos su perpardavimu priemones (žr. toliau), tačiau pagrindinė priemonė – nuosavybę žymėti taip, kad pavogtus daiktus būtų sunkiau paversti grynaisiais arba apsunkinti tiesioginį šių daiktų naudojimą. Be to, ši priemonė gali praversti siekiant užtikrinti, kad pavogti daiktais būtų konfiskuojami ir grąžinami teisėtam jų savininkui.⁵⁴

Nuosavybę galima žymėti nurodant namo numerį ir pašto kodą naudojant UV pieštukus, apsaugines žymas, atpažinimo radijo dažniu (RFID) įtaisus arba mikrokaštų sprendimus (naudojamas unikaliu kodu sukurtas skaitmeninis parašas).⁵⁵ Be to, mobiliuosiuose telefonuose ir planšetiniuose kompiuteriuose taip pat yra įmontuotos priemonės, kad juos būtų įmanoma blokuoti nuotoliniu būdu, jeigu jie yra pavagiami, vadinasi šių prietaisų vertė sumažėja ir jie nėra tinkami parduoti.⁵⁶

Vakarų Australijoje ir Londone atliktais tyrimais buvo įrodyta, kad nuosavybės ženklėjimas būna veiksmingiausias tada, kai daugiau kaip 80 proc. vietinių gyventojų paženklina savo nuosavybę, ir jeigu ženklėjimas vykdomas kartu su nusikaltimų prevencijos rekomendacijomis ir viešumu.⁵⁷

4 RIBOTI ĮRODYMAI ARBA JOKIŲ ĮRODYMŲ

4.1 Pavojaus signalų sistemos

Manoma, kad įsilaužimo pavojaus signalų sistemos pagrindinis poveikis – įsilaužėlių atbaidymas, nes jie vengia laužtis į namus, jeigu įsilaužėliai žino, kad pavojaus signalų sistema yra sumontuota ir, vadinasi, todėl didėja pavojus būti aptiktam ir suimtam. Tačiau keletas Anglijoje ir Velse atliktų turimų įvertinimų patvirtina, kad rezultatai nėra vienareikšmiai. Priešingai, apie įsilaužimą signalizuojančių prietaisų montavimo poveikis gali būti neigiamas, nes jie siejami su padidinta, o ne su sumažinta rizika⁵⁸, kai įsilaužiama į namus arba mėginama įsilaužti.⁵⁹ Šią keistą padėtį galima mėginti aiškinti keliais būdais. Vienas įmanomas paaiškinimas – kai kurie įsilaužėliai sugeba išvengti pavojaus signalų arba juos nutildyti, kad patys nebūtų aptinkami ir sumažinti suėmimo riziką⁶⁰. Šiuo atveju svarbus veiksnys – pavojaus signalų sistemos kokybė. Pokalbiai su nuteistaisiais įsilaužėliais patvirtino minėtas išvadas; išskyrus vieną nuo įsilaužimo saugančių pavojaus signalų sistemų rūšį (ATD), įsilaužėlių nuo įsilaužimo saugantys pavojaus signalai neatbaidydavo.⁶¹ Įsilaužėliai taip pat gali suprasti, kad dėl didelio klaidingų pavojaus signalų kiekio policija ir signalizacijos sistemą eksploatuojančios bendrovės ne iš karto imasi atsakomųjų veiksmų, jeigu gaunamas pavojaus signalas, ir nesiunčia budėtojų, todėl įsilaužėliams užtenka laiko užbaigti savo darbą ir pasišalinti. Kitas galimas paaiškinimas – jeigu įsilaužėliai mato sumontuotą pavojaus signalų sistemą, vadinasi, name yra vertingų daiktų. Įsilaužėliams ėmus vertinti, šiuo atveju tikėtina nauda gali nusverti padidintą riziką.⁶² Be to, nuo nusikaltėlio patirties gali priklausyti, kaip labiau patyrę nusikaltėliai vertina pavojaus signalų sistemą – ar kaip mažiau atbaidančius nei jų menčiau patyrę kolegos. Kitas kontrargumentas argumentas – pavojaus signalizacijos sistemos nėra ekonomiškos: jos gana brangios ir nesumažina įsilaužimo rizikos. Tačiau Prancūzijos sukaupta patirtis patvirtina, kad pavojaus signalų sistemos (pavieniui arba kartu su kitomis apsaugos priemonėmis) veiksmingai apsaugo nuo įsilaužimų į namus, tačiau naudojamos pavieniui būstų neapsaugo. Vis dėlto išsamiau neišanalizavus pavojaus signalų sistemų specifikacijų ir visų aplinkybių, kai jos atlieka savo vaidmenį, nerekomenduojama patarti piliečiams, kad jie montuotų nuo įsilaužimo saugančias sistemas, nes taip gali būti sukuriamas klaidingas saugumo jausmas.⁶³

4.2 Išmanymo ugdymo kampanijos

Nusikaltimų prevencijos specialistai dažnai renka išmanymo ugdymo kampanijas, kad žmonės būtų informuojami apie nusikaltimus ir tikisi, jog žmonių elgesys pasikeis. Visuomenės informavimo priemonės (įskaitant interneto socialinius tinklus) – tai vienas iš visų ES apimančio specialaus seminario apie įsilaužimus į namus elementų. Tačiau moksliniais tyrimais buvo patvirtinta, kad vien tik žinių perdavimu grįstos kampanijos retai užtikrina tinkamą rezultatą. Priešingai, šios kampanijos netgi gali padidinti nusikaltimų baimę, užuot veiksmingai sumažinusios nusikaltimų skaičių (riziką) arba žalą.⁶⁴ Be to, mums nepavyko aptikti jokių poveikio įvertinimų arba išmanymo ugdymo kampanijų išvadų, kurios visų pirma būtų skirtos įsilaužimams į namus.

Tačiau tikslinės išmanymo ugdymo kampanijos neatsiejamoms nuo visybinio požiūrio, kurį galima parengti remiantis šiuo dokumentu, gali patvirtinti savo vertę. Visų pirma tuo atveju, jeigu būtų atsižvelgiama į toliau pateiktas rekomendacijas. Pirmiausiai, pranešimas turi būti tikslus, praktiškas ir konkretus. Nesakykite „Nesuteikite įsilaužėliams galimybių“ – nurodykite žmonėms, ką tiksliai jie gali daryti norėdami užkirsti kelią įsilaužimams (pvz., įmontuoti tam tikro tipo durų spyną). Antra, visuomenės informavimo priemonės: vykdant kampaniją turėtų būti naudojami visuomenės informavimo kanalai, kad būtų užmezgamas ryšys su tiksline visuomenės dalimi. Visuomenės informavimo priemonių agentūros gali paremti nusikaltimų prevencijos darbuotojus šioje srityje. Kampanijos turėtų būti kruopščiai suplanuotos vykdymo laiko parinkimo ir trukmės atžvilgiais. Jei tai ilgalaikė kampanija, pakartojimui (protrūkiams) teiktina pirmenybė. Galiausiai siekiant tikslo kampanijos visada turėtų būti platesnio, koordinuoto metodo dalis. Siekiant užtikrinti didesnį nusikaltimų skaičiaus sumažinimą jos turėtų atitikti bent šias dvi toliau nurodytas sąlygas. Pirmia, jas vykdant pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas emociniams ir poveikio atžvilgiams, kurie keistų elgseną, o ne tik perduotų žinias ir ugdytų nusimanymą. Antra, jos turėtų būti vykdomos kartu su kitomis nusikaltimų prevencijos priemonėmis (baudžiamoji teisena, situacinė, vystymosi ir bendrijos prevencija) ir jas paremti, kad kampanijos ir prevencinės priemonės papildytų vienas kitas.⁶⁵

4.3 Apsaugos nuo perpardavimo priemonės

Kaip minėta pirmiau, kai kuriuose šaltiniuose nurodoma, kad 80 proc. įsilaužimų padaroma siekiant pavogtus daiktus vėliau perparduoti. Neatitiktis tarp užregistruotų įsilaužimų skaičiaus ir užregistruotų perpardavimo atvejų skaičiaus, ko gero, turėtų patvirtinti, kad daugumas perpardavimo atvejų policijos dėmesio nepatraukia. Atsižvelgdami į Nyderlanduose atliktą tyrimą galime daryti prielaidą, kad nuslėptų perpardavimo atvejų skaičius gana didelis: 3 proc. Nyderlandų gyventojų nuo 15 metų amžiaus ir vyresni – apie 422000 žmonių – prisipažino, kad reisykiais buvo įsivėlę į perpardavimo reikalus. Apklaustieji ir specialistai nurodė keturias aplinkybes, kurios palengvina vogtų daiktų pirkimą. Pirmą, kainos skirtumas. Antra, vogtų daiktų pirkimo paprastumas. Trečia, palyginti maža rizika, kad busi pagautas. Galiausiai nepakankamas dėmesys, kurį perpardavimui skiria policija ir teisėtvarkos institucijos.⁶⁶ Šios išvados pabrėžia, kad dar yra ką gerinti, jeigu kalbama apie įsilaužimų skaičiaus mažinimo procedūras. Keli tapatūs dalyviai šuo atžvilgiu gali imtis veiksmų.

Pradžioje **viešosios institucijos** gali sukurti duomenų bazes, kuriose **naudotojai** iš anksto galėtų registruoti savo daiktus, jeigu jie būtų pavogti, apie kuriuos būtų lengviau pateikti pranešimą ir padidėtų tikimybė, kad juos būtų įmanoma atgauti. Kitas etapas būtų priemonės sukūrimas, pvz., kaip Nyderlandų „StopHeling“, kuri piliečiams ir nenaujų daiktų pirkėjams suteiktų galimybę pagal serijos numerį patikrinti, ar daiktus buvo užregistruotas kaip pamestas arba pavogtas (būtų leidžiama registruoti tik unikaliuosius daiktus). Jeigu nutiktų taip, tada policija galėtų imtis veiksmų. Paieškų skaičius 2014 m. nuo beveik 456000 padidėjo 2015 m. beveik iki 670000, ir pirmajame 2016 m. ketvirtyje jau viršijo 283000 (ekstrapoliavus visiems 2016 m. paieškų skaičius turėtų būti beveik 850000). Šiame prasme „StopHeling“, ko gero, atitinka visuomenės ir nenaujų daiktų pirkėjų poreikį patikrinti, ar jų perkami daiktai yra patikimi.⁶⁷

Vadinasi, **reguliavimo institucijos** gali nustatyti priemones, kad būtų kontroliuojama prekyba naudotais daiktais ir lombarduose vykdoma prekyba. Norvegijoje norintys teisėtai prekiauti naudotais daiktais privalo kreiptis į policiją ir gauti licenciją. Policija gali atsisakyti išduoti licenciją pareiškėjams, jeigu jie anksčiau buvo teisti, arba tiems, kurie įtariami prekiaujantys vogtais daiktais, ar gali atšaukti licenciją, kai policija įtaria, kad ji naudojama netinkamai.⁶⁸ Naudotų daiktų pirkėjai Nyderlanduose nuo 1880 m. privalo registruoti įsigytus daiktus (ką jie įsigijo, kada ir iš ko). Nuo 2011 m. buvo parengta skaitmeninė šių įrašų versija, kuri buvo susieta su „StopHeling“ duomenų baze.⁶⁹

Be to, **policija** gali aktyviai ieškoti pavogtų daiktų ir periodiškai tikrinti turgus, kurie pagarsėję tuo, kad juose gali būti parduodami vogti daiktai.⁷⁰ Mūsų dienomis skaitmeninis pasaulis prasiskverbęs visur ir labai populiarus, todėl pažeidėjams siūloma nauja infrastruktūra neteisėtai prekybai. Jeigu norime, kad neteisėtas ir slapta perpardavimas nustotų klestėti, policija taip pat turėtų aktyviai atlikti paiešką internete.⁷¹

Be to, **privatusis sektorius** taip pat galėtų prisidėti tvarkant šį reikalą. Naudotus daiktus Norvegijoje pardavinėjančios profesionaliosios svetainės gali būti įpareigojamos, kad pardavėjai registruotųsi taip, kad būtų įmanoma nustatyti pardavėjo tapatybę. Taip pat atliekami rankiniai visų reklamuojamų „turguje“ parduodamų daiktų patikrinimai ir ypatingas dėmesys skiriamas įtarimą keliantiems skelbimams. Nuolat kalbama su policija apie galimai pavogtus daiktus ir, jeigu kyla įtarimų, nuosavybė turi būti pagrindžiama čekiais.⁷² Paminėtina, kad registruotus daiktus įmanoma susieti su auka, tačiau piliečiai ne pernelyg paiso raginimų registruoti daiktus ir nurodant serijos numerius dažnai daromos klaidos. Šis procesas turėtų būti atliekamas automatiškai arba bent jau būti skatinamas kiek įmanoma viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas. Galiausiai privaloma atsižvelgti į metodą, kurį pasirinkus būtų galima kai kurias ne unikaliąsias prekes, pvz., juvelyrinius dirbinius, paversti unikaliaisiais dirbiniais.⁷³

Visos šios priemonės, kurias taikant sumažinamas įsilaužimo į namus pelningumas, ir pavogtų daiktų rinka, be jokios abejonės, vertos dėmesio. Deja, joks įsilaužimų sumažinimo poveikis kol kas nėra patvirtintas dokumentais.⁷⁴ Vis dėlto manome, kad daug ką įmanoma pagerinti ir skatiname nuoseklų įvertinimą, jeigu valstybės narės nuspręstų inicijuoti bet kurią iš pirmiau nurodytų priemonių.

05

IŠVADA: KOKIOS PRIEMONĖS UŽTIKRINA ĮSILAUŽIMŲ Į NAMUS PREVENCIJĄ?

Objekto apsaugos gerinimas

Kas tai yra?

Langų užraktų, vidinių šviestuvų, durų spynų ir išorinių šviestuvų derinys

Kaip jis veikia?

Gerinant objekto apsaugą objektas daromas mažiau tinkamas, nes padidinama rizika ir (arba) priverčiama imtis daugiau pastangų.

Miesto rajonų stebėjimas

Kas tai yra?

Miesto rajonų stebėjimas skatina gyventojus būti akyliesiems ir ragina skambinti policijai, jeigu jie pamato arba išgirsta įtartinus dalykus.

Kaip jis veikia?

Įdiegus miesto rajonų stebėjimo schemą rajonas paverčiamas mažiau tinkamu, nes padidėja rizika ir sumažinamos galimybės.

Kelio kartotinei viktimizacijai užkirtimas

Kas tai yra?

Nuosavybė, kuriai gresia pakartotinio įsilaužimo rizika, turėtų būti nustatoma siekiant pagerinti prevencinių priemonių diegimą, pvz., objekto apsaugos gerinimą arba policijos patrulių siuntimą.

Kaip jis veikia?

Įdiegus šias priemones padidėja rizika ir priemonės, kurių privaloma imtis norint įsibrauti į nustatytus nuosavybės objektus.

Siaurų gatvelių užtvėrimas varteliais

Kas tai yra?

Siaurą gatvelę užtvėrus varteliais užkertamas kelias nusikaltėliams patekti į siauras gatveles.

Kaip jis veikia?

Siaurą gatvelę užtvėrus varteliais tenka imtis didesnių pastangų, nes įsilaužėliai nėra pajėgūs prisibrauti prie nusižiūrėtų nuosavybės objektų arba pasinaudoti siauromis gatvelėmis, kad galėtų pabėgti. Siaurą gatvelę užtvėrus varteliais taip pat padidėja gyventojų atliekamo stebėjimo galimybės, nes galimiems įsilaužėliams kyla didesnė rizika.

Gatvės apšvietimas

Kas tai yra?

Pagerintas gatvės apšvietimas padidina gatvės apšvietimo lygį.

Kaip jis veikia?

Pagerinus gatvės apšvietimo lygį padidėja rizika, kad nusikaltėlj gali pamatyti galimas liudininkas.

GALUTINĖS PASTABOS

- 1 Sorensen, D. 2003. "The Nature and Prevention of Residential Burglary: A Review of the International Literature with an Eye towards Prevention in Denmark." Accessed July 19, 2004. www.jur.ku.dk/medarbejdere/davesorensen/Publikationer/Nature.pdf
- 2 A. Tseloni, R. Thompson, and N. Tilley (Eds.), *Reducing Burglary*, Cham: Springer, 2018.
- 3 T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016, Chapter 2.
- 4 C. Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales, *The Police Journal* 91:1 (2016), <https://dx.doi.org/10.1177/0032258X16683696>.
- 5 E. Taylor, Honour among Thieves? How Morality and Rationality Influence the Decision-Making Processes of Convicted Domestic Burglars, *Criminology & Criminal Justice* 14:4 (2013), <https://dx.doi.org/10.1177/1748895813505232>.
- 6 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 7 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 8 Rogers, Alley-Gates and Domestic Burglary: Findings from a Longitudinal Study in Urban South Wales.
- 9 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit, Ryton-on-Dunsmore: College of Policing, 2021, https://whatworks.college.police.uk/Research/Documents/Safer_Streets_toolkit.pdf.
- 10 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 11 A. Tseloni, R. Thompson, L. Grove et al., The Effectiveness of Burglary Security Devices, *Security Journal* 30 (2017), <https://dx.doi.org/10.1057/sj.2014.30>.
- 12 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 13 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 14 S. Schat, The Dutch Centre for Crime Prevention and Safety: Quality Mark Pkw EUCPN expert meeting, 2021
- 15 O. Nauta, De Effectiviteit Van Het Politiekeurmerk Veilig Wonen, Amsterdam: DSP - groep, 2004.
- 16 T. Bennett, K. Holloway, and D. Farrington, The Effectiveness of Neighborhood Watch, *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.18>.
- 17 P.-O.H. Wikström and K. Treiber, Beyond Risk Factors: An Analytical Approach to Crime Prevention, in: B. Teasdale and M.S. Bradley (Eds.), *Preventing Crime and Violence*, Cham: Springer International Publishing, 2017.
- 18 Bennett et al., The Effectiveness of Neighborhood Watch.
- 19 Bennett et al., The Effectiveness of Neighborhood Watch.
- 20 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 21 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 22 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 23 L. Hoppe and M. Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time, *European Journal of Criminology* 16:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1177/1477370817751382>.
- 24 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 25 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 26 Ibid.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 28 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 29 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 30 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 31 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 33 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 34 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 35 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 36 Hoppe and Gerell, Near-Repeat Burglary Patterns in Malmö: Stability and Change over Time.
- 37 A. Sidebottom, L. Tompson, A. Thornton et al., Gating Alleys to Reduce Crime: A Meta-Analysis and Realist Synthesis, *Justice Quarterly* 35:1 (2018), <https://dx.doi.org/10.1080/07418825.2017.1293135>.
- 38 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 39 Ibid.
- 40 B.C. Welsh and D.P. Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 4:1 (2008), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2008.13>.

- 41 R.V. Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas, United States of America: Office of Community Oriented Policing Services, U.S. Department of Justice., 2008.
- 42 Welsh and Farrington, Effects of Improved Street Lighting on Crime.
- 43 Tseloni
- 44 Clarke, Improving Street Lighting to Reduce Crime in Residential Areas.
- 45 A.A. Braga and D.L. Weisburd, The Effects of "Pulling Levers" Focused Deterrence Strategies on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 8:1 (2012), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2012.6>.
- 46 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 47 Ibid.
- 48 Actiecentrum Veiligheid en Zorg, Effectmonitor Top 600: Resultaten En Effecten Van De Aanpak Top600 2018, 2018.
- 49 Ibid.
- 50 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 51 K. Bowers and S. Johnson, The Role of Publicity in Crime Prevention: Findings from the Reducing Burglary Initiative, *Bowers, K. J. and Johnson, S. D. (2003) The role of publicity in crime prevention: findings from the Reducing Burglary Initiative. Home Office Research Study (272).* (2003).
- 52 K. Bowers and S. Johnson, Using Publicity for Preventive Purposes, in: N. Tilley (Ed.), *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*, Cullompton, Devon: Willan, 2005.
- 53 H. Ferwerda, T. Ham, L. Scholten, and D. Jager, *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling* 2016.
- 54 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 55 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 56 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 57 College of Policing, Safer Streets Fund - Crime Prevention Toolkit.
- 58 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 59 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 60 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 61 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 62 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 63 Tseloni et al., *Reducing Burglary*.
- 64 European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurt Anyone, Did It?, Mythbuster, Brussels: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/document/mythbuster-awareness-raising-never-hurts-does-it>.
- 65 Ibid.
- 66 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 67 Ibid.
- 68 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 69 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 70 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.
- 71 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 72 T. Bjørgo and Y. Carlsson, Early Intervention with Violent and Racist Youth Groups, NUPI Paper No. 677, Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, 2005.
- 73 Ferwerda et al., *Focus Op Helling. Een Onderzoek Naar Het Functioneren Van De Hellingmarkt, Het Beleid Tegen En De Gevolgen Van Helling*.
- 74 Bjørgo, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Chapter 2.

Citavimas

EUCPN (2021). Kas padeda užkirsti kelią įsilaužimui į namus? Briuselis: EUCPN.

Įstatymo numatytas pranešimas

Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi oficialią bet kurios ES valstybės narės ar bet kurios ES ar Europos Bendrijų agentūros ar institucijos nuomonę.

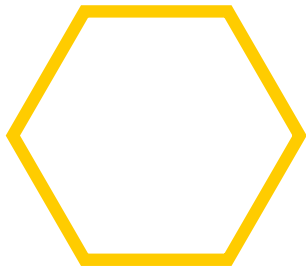
Autoriai/redaktoriai

Dorien Stevens, Politikos ir praktikos pareigūnas, EUCPN sekretoriatas.

Projekto „EUCPN Sekretoriatas“ dalis, 2021 m. gegužės mėn., Briuselis

Finansinę paramą suteikė Kovos su nusikaltimais prevencijos Europos Sąjungos programa.
Europos Komisija – Migracijos ir vidaus reikalų generalinis direktoratas

CONTACT DETAILS

EUCPN Secretariat

Email: eucpn@ibz.eu

Website: www.eucpn.org

[TWITTER.COM/EUCPN](https://twitter.com/EUCPN)

[FACEBOOK.COM/EUCPN](https://facebook.com/EUCPN)

[LINKEDIN.COM/COMPANY/EUCPN](https://linkedin.com/company/eucpn)